

בס"ד

שיעור
הכנה לשבת קודש

פרשת נצבים וילך תשפ"ו
שביעית דנחמתא

על סגולת ויקרת מעלת שבת האחרון של השנה,
ועל ענייני שבת סליחות וההכנה לימים הנוראים.

ערב שבת קודש לסדר "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם". אנחנו מתקרבים כבר ליום הגדול והקדוש - "כי קדוש היום לאדונינו", ראש השנה שנת תשפ"ז הבאה עלינו לטובה. "אתם נצבים היום" - דא ראש השנה. אנחנו עומדים עכשיו בשבוע האחרון של חודש אלול ובשבת האחרון של השנה שמביאה אותנו בס"ד אל 'אתם נצבים היום לפני ה' א'.

כתוב בתחילת פרשת שופטים: "שופטים ושוטרים תיתן לך בכל שעריך אשר ה' אלוהיך נותן לך". **המהרש"ם מבארז'אן** זי"ע כותב בספרו תכלת מרדכי, שיש כאן הוראה לאדם להציב את עצמו שופט ושוטר בשני החודשים האלו - חודש אלול וחודש תשרי. חודש אלול הוא השער ליציאה מהשנה שעברה, ותשרי הוא השער לכניסה לשנה החדשה. בשני השערים האלו צריך להיות זהיר יותר מכל השנה, להציב שופטים ושוטרים - שישפטו במשפט צדק איך מסיימים את השנה שעל"ט, ואיך מתחילים את השנה החדשה הבעל"ט. אנחנו עומדים עכשיו ממש בצעדים האחרונים של חודש אלול, השבוע האחרון שניתן לנו כדי להציב את ה"אני לדודי" של אלול, ואת ה"ודודי לי" בתשרי. "שופטים ושוטרים תיתן לך" - צריך לשים לב במשפט ובמשטר שיהיו מתוקנים היציאה מהשער של שנת תשפ"ו, ובעזרת השם הכניסה בשער של תשפ"ז.

השבת הזו, הבאה עלינו לטובה, שהיא השבת האחרונה של השנה, יש לה כוח אדיר וחזק באופן מיוחד. **הישמח ישראל** זי"ע אומר שלשבת הזו יש כוח לרומם את כל שבתות השנה שעברו, כי כאשר ירים איש את קצה המטה יתרומם כל המטה כולה". אדם שיש לו מקל ארוך ורחב וכבד משקל, ואינו יכול להרים אותו בבת אחת, אבל אם הוא מכופף אותו מהצד, הוא יכול להרים את כל המקל. כך גם אם מרימים את השבת האחרונה של השנה, מרימים בזה את

כל השבתות של השנה. והרמה זו פירושה שבזה עושים תיקון והשלמה לכל השבתות של השנה שעברה.

ומוסיף **הישמח ישראל** עוד ואומר, ששבת זו איננה רק קצה המטה של השנה שעברה, אלא היא גם הכנה דרבה לכל השבתות של השנה הבאה עלינו לטובה. את הדברים האלו אמר הישמח ישראל בפרשת ניצבים-וילך כשראש השנה חל אז בשבת שלאחריה, כפי שקורה אצלנו השנה. כלומר, אף על פי שראש השנה חל להיות בשבת, עם כל זאת היניקה של השבת של ראש השנה מגיעה משבת הקודם פרשת ניצבים-וילך, השנה הבאה היא לא סתם שנה, היא שנה מעוברת. יש בה עוד עשרים ותשעה ימים, ועוד ארבע שבתות, והכל טמון וגנוז בקדושת השבת קודש הבאה עלינו לטובה. לכן צריך לדעת שלשבת הזו יש כוח גדול מאוד ולא להיות ח"ו שוטה המאבד את מה שנותנים לו.

בנוסף לזה יש עוד כח מיוחד לשבת זו, והוא על פי מה שאמרו בגמרא ראש השנה (ב:) "יום אחד בשנה חשוב שנה", והיינו אפילו סם יום של חול. אבל האור החיים הק' אומר בפרשת ואתחנן על הפסוק: "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". הפסוק אומר "וידעת היום", אבל לא אומר באיזה יום מדובר. ה"אור החיים" הקדוש מביא עשרה פירושים על כך, ובפירוש העשירי הוא אומר ש"היום" הכוונה לשבת, ומה צריך לדעת ולהשיב אל לבו, אומר **האזה"ח** הק' דברים נוראים, וז"ל:

"יתבאר על דרך אומרים ז"ל (שמו"ר פ' כה) שקול שבת כנגד כל התורה כלה, והנה לפי שיבוא היצר ויאמר לאדם, מה כוחך כי תייחל לקים כל התורה כולה שהיא שלמות האדם, ומה גם אדם שעברוהו רעות רבות ירחיקהו היצר, מה תוכל לתקן את אשר פעלו ידיך מהרעות, לזה אמר משה 'וידעת היום' אותו שכתוב בו היום - שהוא השבת דכתיב (שמות טז, כה) כי שבת היום, תן דעתך עליו ובו תשיב אל לבבך כי הוא שקול כנגד כל התורה, וזה יועיל לסתור ב' טענות, בין לתקן מה שעברוהו מהמרדים, בין להשלמת הנפש, שעל ידי שמירתו הרי הוא כאלו קים תרי"ג מצות".
עכלה"ק.

ואם בכל שבת כן על אחת כמה וכמה כפולה ומכופלת בשבת נצבים - בשבת שבה אפשר לתקן את כל השנה שחלפה ולהשלים את הנפש, את כל מה שחסר לנפש. על ידי שמירת שבת אחת, כאילו קיים את כל התורה כולה. ממילא, דרך השבת הזו אפשר להגיע לבחינה כמו שהיה

רגיל לומר החסיד מלכוביץ': "דער וואך וי דער וואך אבער שבת האטש זאל זיין שבת", השבת שכוללת את כל שבתות של השנה, השבת שנותנת כוח לכל השבתות של השנה הבאה עלינו לטובה, יכולה היא שתרחה, לכן תן דעתך עליו ובו תשיב אל לבבך כי הוא שקול כנגד כל התורה, בין לתקן מה שעברוהו מהמרדים, בין להשלמת הנפש.

בפרשת נצבים אחרי שמשה רבנו מסיים להזהיר את האדם שלא ירצה להיכנס בברית עם כל היהודים יחד, "פן יש בכם איש או אישה או משפחה אשר לבבו פונה היום" וכו'. מוסיף משה רבנו ואומר (ל, א-ו): "וְהָיָה כִּי יָבוֹאוּ אֵלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ, וְהַשְׁבֹּתָ אֶל לִבְּךָ בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחָהּ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה. וְשַׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלִי כָּל אֲשֶׁר אֶנְכִּי מְצַוֶּה הַיּוֹם, אֹתָהּ וּבְנֶיךָ, בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ. וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶיךָ וְשָׁב וּקְבָצֶה. וּמִסִּיִּים שָׁם: וּמֵל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לִבְּךָ וְאֶת לִבְּ זֶרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ". וכתב בעל הטורים "א'ת ל'בבך ו'את ל'בב זרעך" ראשי תיבות אלול. אלול הוא הזמן שבו "ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך". אבל למי הקדוש ברוך הוא מל את לבבו ואת לבב זרעו, רק מי שמקיים "והשבות אל לבבך". כמו שכבר נאמר בפסוק בפרשת ואתחנן: "וידעת היום והשבות אל לבבך".

צריך לדעת את הגדולה של השבת קודש הזו, השבת האחרונה של השנה, שבת של "אתם ניצבים היום". השבת שנותנת כוח ל"ניצבים" – שנוכל לעמוד לפני הקדוש ברוך הוא בראש השנה. השבת שנותנת את הכוח לתקן את השנה, השבת שנותנת את הכוח לסיים את השנה, שנוכל להתכונן לשנה חדשה שתבוא עלינו לטובה. אבל זה חייב להיות בבחינת "ושבת". אומר החיד"א בספרו נחל קדומים: "ושבת" הן אותיות שבת. התשובה והשבת אחד הם. ממילא, יום אחד בשנה נחשב כשנה שלמה, והכוונה היא לשבת האחרונה של השנה. "וידעת היום" – השבת האחרונה הזו של השנה, שהיא שבת של "ושבת", שבת של תשובה. השבת הזו מביאה אותנו ל"ומל ה' אלוקיך את לבבך ואת לבב זרעך". בסייעתא דשמיא מכוח הקריאה המעוררת את הזמן, מקבלים כוחות מיוחדים בשבת הזו לתשובה, לחיבור עם השבת, לענג את השבת, לקדש את השבת ולקדש את עצמנו עם השבת קודש, שתבוא עלינו לטובה. זה מביא את האדם לדרגה של "ושבת עד ה' אלוקיך" שהיא הדרגה הגבוהה ביותר שאפשר להגיע אליה. זהו עולם התשובה שעומד מעל כל העולמות, מעל כל שבעת העולמות, זה עד כיסא הכבוד ממש שזה החיבור הגדול ביותר והדבקות הגדולה ביותר שאנחנו יכולים להיות עם הקדוש ברוך הוא.

על פי האמור יכולים גם להבין מדוע השבת הזו נקראת "שבת סליחות". לכאורה אינו מובן מה הקשר בין שבת לסליחות? הרי את הסליחות אומרים רק במוצאי שבת או ביום ראשון בבוקר, ומה ענין סליחות לשבת, אבל לפי האמור בוודאי יש לזה קשר לשבת, כי רק מהשבת הזו מקבלים את הכוח להתחיל לדבר על סליחה, מחילה וכפרה, ולפתוח דף חדש. כי השבת הזו מכינה אותנו לשנה חדשה. שנה חדשה פירושה התחלה חדשה, התקרבות חדשה ודבקות חדשה בקדוש ברוך הוא, כפי שלא הייתה לנו מעולם. וזה מביא אותנו לפסוקי ההפטרה של הפרשה, שביעית דנחמתא: "שׁוֹשׁ אָשִׁישׁ בַּה' תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאַלְקֵי כִּי הִלְבִּישֵׁנִי בְּגָדֵי יֵשַׁע מְעִיל צִדְקָה יַעֲטֵנִי כַּחַתָּן יִכְהֶן פֶּאֶר וְכַפְלָה תַעֲדָה כְּלִיָּהּ". שבת זו שמביאה אותנו לרום המעלה של "ושבת עד ה' אלוהיך", לכזו קירבת אלוקים, כזו דבקות בקדוש ברוך הוא, עד מדרגה של שוש אשיש בה', תגל נפשי באלוקי - אני חשוב וחביב לו כחתן יכהן פאר - החתן שהולך עם כתר על ראשו ועם בגדים חדשים, אף אחד לא שואל אותו: על מה ולמה, איך הגעת לכל זה, הרי כל השנה לא היית אחד שמתאים כלל לבגדי מלכות אלו. על חתן וכלה לא שואלים שאלות. חתן וכלה מוחלים להם על כל עוונותיהם, והם מתחילים חיים חדשים נקיים מכל רבב, ומלוכשים בבגדי יקר תפארת. כך גם פרשת נצבים שמביא את האדם להתחיל חיים חדשים - מוחלים לו על כל עוונותיו ומלבישים עליו בגדי מלכות, בשבת זו קול דודי דופק ברבו יתיר יסגי ואומר: התנערי מעפר קומי לבשי בגדי תפארתך עמי - "כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה", וכאשר נשתדל עד כמה שאפשר להיות "אני לדודי" ב"שוש אשיש בה' תגל נפשי באלוקי". לרומם את כל השבתות מחד גיסא, ולעשות את השבת על ידי 'וידעת היום' - לא רק ידיעה במוח, אלא בעיקר עם 'והשבות אל לבבך' - להכניס את זה לפנימיות הלב, להרגשת הלב, לפאר ולרומם את השבת נועם הנשמות בהתרוממות הנפש בחפיצה חשוקה ודביקה, בחשיבות, בחביבות, בשמחה עם השבת ועם הקדוש ברוך הוא, או אז במדה כנגד מדה יהיה גם 'דודי לי' ויקיים בנו מה שנאמר בהמשך ההפטרה "וְכַמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה יְשִׁישׁ עֲלִיף אֶלְקִיךָ".

אבל באמת כל הענין הזה עדיין אומר דרשני. מהו באמת הכוח של שבת, שהיא הופכת אדם לחתן, איך מביאה אותנו השבת הזו לשמחת חתן וכלה, לכלים ולבגדים חדשים, לפנימיות של חתן וכלה, שמוחלים להם על כל עוונותיהם, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש? מהו הגילוי של השבת הזו, שהשבת מביאה אדם למקום כזה?

התשובה היא, כדברי קדשו של הישגח ישראל זי"ע כמה וכמה פעמים על המשנה (שבת לד.) "ערב שבת עם חשיכה צריך אדם לומר בתוך ביתו, עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר". בכל

ערב שבת, כשאדם מתבונן על כל תהלוכותיו בימי השבוע, נהיה לו חושך בעיניים. איך הוא הגיע לשבת הזו? איך הוא יקבל את השבת? מה הוא מביא איתו כשהוא נכנס לשבת המלכה? מה הוא מביא למלכות איתו? וזה מביאו ללב נשבר ונדכה – השברון לב הזה מביאו ל'ערבתם' – לעריבות נעימות ומתיקות השבת, והקב"ה הרופא לשבורי לב אומר: "הדליקו את הנר" – להדליק לאדם את נרו – נר ה' נשמת אדם. השבת מדליקה את נפש האדם, כדי שיוכל להתקרב לקדוש ברוך הוא ברוממות הנפש כפי שצריך להיות. וכל כך למה? כי הוא נכנס ב'ערב שבת עם חשיכה". שם יש בחינה של "אין", שממנה אפשר לעשות כלים חדשים. זה הכלל: כשרוצים לשנות כלי מטומאה לטהרה, אפשר לשבור אותו ואחר כך לעשות ממנו כלי חדש. כל זמן שהוא לא נשבר, נשאר הכלי בטומאתו ואי אפשר לטהרו, האדם הוא משול 'כחרס הנשבר' ששבירתו הוא טהרתו אותו.

בהעמיק יותר אפשר להוסיף ולומר על פי מה שאמר השרף הק' רבי אורי סטריליסקר זי"ע (יום הילולא יחול בשבת קודש כ"ג אלול) על המשנה בשבת: "העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו ונתן לתוך ידו של בעל הבית – העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של העני, העני פטור ובעל הבית חייב". בעל הבית הוא הקב"ה, וכשהעני פושט את ידו ובגאווה מדמה בעצמו שיש לו מה לתת להקב"ה, ושהוא הוא הנותן לתוך ידו של בעל הבית, העני חייב – העני ישאר תמיד חייב, כי באמת אין לו לאדם מה לתת להקב"ה, כענין שנאמר 'מי הקדימני ואשלם', ואם צדקת מה תתן לו, וממילא בעל הבית יהיה פטור מלהשפיע עליו שהרי יש לו משל עצמו רחמנא ליצלן. אבל כשהקדוש ברוך הוא רואה את העני העומד בחוץ – שהוא מקום הסטרא אחרא והקליפות רח"ל, העני הזה אפילו אינו פושט את ידו כי הוא שבור כחרס הנשבר, ככלי מלא בושא, באיך אנפין איקום קמיה מלכא, הוא אינו יודע מה לעשות עם עצמו, ער וויל זיך נאר בגראבן פון בושא. לעני כזה בעל הבית שהוא הקב"ה פושט את ידו לחוץ, ונותן את ידיו כביכול לתוך ידו של עני זה – כאמור: אתה נותן יד לפושעים וימינך פשוטה לקבל שבים', כי 'לב נשבר ונדכה אפילו אלוקים שהוא מדת הדין לא תבזה. ואז "העני פטור". אז העני מקבל מחילת עוונות ונפטר מכל פשעיו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש הוא הופך להיות כחתן ביום חופתו שמוחלין לו על כל עוונותיו. "ובעל הבית חייב". הקדוש ברוך הוא נשאר חייב לו. הקדוש ברוך הוא צריך לקרב אותו, והקדוש ברוך הוא צריך להביא אותו אליו, כדי שיישאר אצלו ולא ילך שוב. כי העני שבור לגמרי בתוך עצמו, והוא לא יודע לאן ללכת, והוא לא יודע איך להראות את פניו לפני הקדוש ברוך הוא, עכתו"ד הק' בתוספת ביאור.

את זה יש לרמוז בדברי רש"י בפרשה, אחרי התוכחה, כשבני ישראל שמעו מאה קללות חסר שתים חוץ מארבעים ותשע שבתורת כוהנים, הוריקו פניהם ואמרו: מי יוכל לעמוד באלו?". עומד אדם עני בחוץ, הוא לא יודע מה לעשות עם עצמו. הוא שומע את הפסוקים האלה, ואין לו פנים להראות לפני הקדוש ברוך הוא. ממילא "הוריקו פניהם", הוא בקושי מסוגל לעמוד בחוץ כי הוא מתבייש לעמוד לפני הקדוש ברוך הוא. התחיל משה לפייסם: "אתם ניצבים היום". "אתם" ראשי תיבות "אל תשליכני מלפניך". "אתם" ראשי תיבות של אותיות "אמת". הקדוש ברוך הוא מסתכל על האמת שבלב של היהודי, איך שהוא שבור ככלי חרס הנשבר ממצבו, ואינו משליכו מלפניו, אדרה הוא נותן לתוך ידו של עני וימינו פשוטה לקבלו אצלו, ושבת עד ה'אלוקיך – למעלה מכל העולמות, עד כיסא הכבוד.

כך נראה השבת האחרונה של השנה. דווקא בשבת האחרונה של השנה, עם כזו שבירות, ואחרי פרשת התוכחה של "תכלה שנה וקללותיה", בא הקדוש ברוך הוא ואומר לו: "אתם" – אמת עם האמת שלכם, כפי מה שאתם, כך 'אתם ניצבים היום' למרות שהרבה הכעסתם לפני המקום, עם כל כיון שהוריקו פניהם מחמת בוש וצער, **אתה לחנך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים כעני בפתח**, לכן "אתם קיימים לפניו". כי אין הקב"ה חפץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחייה. והקדוש ברוך הוא נותן לו חיות חדשה. הוא מלבישו בבגדי ישע, ועושה אותו "כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה", הוא מגביהו ומנשאו לרום המעלות עד למדרגה של "שוש אשיש בה", תגל נפשי באלוקי". וכמים הפנים אל פנים "שיש עליך אלוהיך כמוש חתן על כלה". והוא המדרגה הגדולה ביותר של "אני לדודי ודודי לי" **שרק בשבת האחרונה של השנה שיש בה את הכח של כל שבתות השנה שעברה והשנה הבאה לטובה אפשר להתעלות לרום מעלה זו**,

לפי זה מובן הטעם שקוראים לשבת זו "שבת סליחות". כי ערב שבת עם חשיכה כזו של שבת האחרונה בשנה, וכשמיטים לאחור לראות איך היו נראים שבתות השנה, ולב יודע מרת נפשו ויודע עד כמה הוא עני עומד בחוץ – אלוקי בושתי וגם נכלמתי להרים פני אליך, באלו פנים נשפוך שיחים, הרי שכל השבת שלו היא מקשה אחת של סליחה. ואין כל פלא שמיד אחרי שבת, במוצאי שבת או ביום ראשון בבוקר, שזה גם נחשב כאחרי שבת. אנחנו הולכים עם אותה הרגשה שהייתה לנו בערב שבת, ואנחנו אומרים לקדוש ברוך הוא: "לך ה' הצדקה ולנו בושתי הפנים", "הוריקו פניהם", אין לנו פנים לפני הקדוש ברוך הוא. "כדלים וכרשים דפקנו דלתיך". אנחנו כעני העומד בחוץ ודפקנו על הדלת – דלתך דפקנו רחום וחנן נא אל תשיבנו

ריקם מלפניך, ואם בכל שבת נאמר 'וידעת היום והשבות אל לבבך' כפירוש הנ"ל מהאור החיים הק' על אחת כמה וכמה כשמדברים על שבת כזו שאין הפה יכול לדבר ואין האוזן יכול לשמוע".

אבל עלינו לדעת עוד נקודה חשובה. מה הביא את העני לעמוד בחוץ? למה הוא מסתובב בחוץ ברחוב? למה הוא הגיע לכאן, לביתו של בעל הבית? למה הוא מחכה כאן? מה הוא היה צריך לעשות כדי להגיע דווקא לבעל הבית הזה?

כתוב בפרשת שקראנו שבוע שעבר: "וְלֹא נָתַן ה' לָכֶם לֵב לְדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנִים לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". שואל רש"י מה נתחדש היום הזה יותר מכל ארבעים שנה שהיו במדבר: "שמעתי שאותו היום שנתן משה את ספר תורה לבני לוי באו כל ישראל לפני משה ואמרו לו: משה רבינו, אף אנו עמדנו בסיני וקבלנו את התורה ונתנה לנו, ומה אתה משליט את בני שבטך עליה... ושמח משה על הדבר, ועל זאת אמר להם 'היום הזה נהיית לעם', היום הזה הבנתי שאתם דבקים וחפצים במקום ע"כ. כלומר רק לאחר שגילו את החביבות והתשוקה שיש להם לתורה אז זכו לקבל: לב לדעת, ועינים לראות, ואזנים לשמוע! אנן בחביבותא תליא מילתא, כגודל החביבות וההשתוקקות של 'אני לדודי' - לקרבת אלוקים לי טוב, כך 'דודי לי' - הבעל הבית פושט את ידו לחוץ ונותן לתוך ידו של העני, כך ורק כך "היום הזה נהיית לעם, זה מה שעושה את ההצלחה, לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתך, אנחנו דלים ורשים ועם כל זאת אזורנו עוז מחמת החביבות וההשתוקקות לדפוק דלתך, כשבאים וצועקים "רבוש"ע אין לי כלום, לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים, אין לי כלום, אבל אני בן של הקדוש ברוך הוא", אני רוצה להיות קרוב אליך, רחום וחנון, אני מבקש ממך ברחמים ובתחנונים, נא אל תשיבני ריקם מלפניך, מלפניך מלכנו אל תשיבנו ריקם".

איך והיכן התחילה הנהגה כזו? שאפילו כשאדם בא בלי כלום, הוא פשוט עני שעומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשוט בעל הבית הוא יהודי בפנים ונותן את היהודי של העני. איך התחילה הנהגה כזו?

הנהגה זו התחילה במצרים. יהודים היו במצרים בבחינת 'ואת ערום ועריה' ערומים בדעת וערומים במעש לא היה להם כלום, אבל כשהגיעה להקב"ה זעקתם וצעקתם עם אנחה אמיתית מעומק הלב, אומר הקב"ה למשה רבנו: "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל ואזכור את בריתי" ובביאור הענין כתב הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע בספרו 'זרע קודש' יסוד גדול ונורא בעבודת השי"ת, וכל דבריו הק' המה הכנה דרבה לימי הרחמים והסליחות בכלל ולימי

ראש השנה ויוה"כ ועשרת ימי תשובה בפרט. ואלו דבריו הקדושים [לא נוכל להביא כאן את כל דבריו מפני אריכות הדברים, נביא רק את עיקרי הדברים בלשון קדשו ואידך זיל גמור]:

הנה כתוב בספרים שבגלות מצרים היה הדיבור בגלות שלא היה להם דיבור כראוי של קדושה ולכן נקרא זמן יציאת מצרים פסח לשון פה סח. ולהבין זה דהנה כתיב 'ויזעקו ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה' נמצא שעלתה תפילתם השמימה לו ית"ש ואיך אמרין שלא היה להם דיבור של קדושה שיעלה לה'?

רק הענין הוא דכתיב 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתי ולא גאלתי'ם' ופירשו בספרים 'לכלותם' [הוא מלשון נכספה וגם כלתה נפשי שהוא] לשון תשוקה שאף תשוקתם של ישראל אינו מואס ית"ש, וכתיב 'אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלוקיך ומשם יקחך'. ולכן אין לשום אדם מישראל לייאש את עצמו כלל וכלל, ולא יאמר ח"ו אני נפסק מקדושתו ית"ש, שאין אני יכול להתפלל בלא מחשבה זרה וכדומה, שנראה לו שאין לו דיבור של קדושה שתעלה תפילתו לו ית"ש, לא ייאש את עצמו בכל זה, כי לא ידח ממנו נדח, והטוב כי לא כלו רחמי וחסדיו, ואומר יתברך 'וחננתי את אשר אחון' - אעפ"י שאינו הגון וכדאי. וגם האיש הזה שהוא בשפל המדרגה מאוד, ונסתמין דבריו, ואינו יכול לפתוח פיו כראוי לדבר לפניו ית"ש כלל, אעפ"י כידע באמת שגם התשוקה הזאת שחפץ ומשתוקק לדבר ולהתפלל לפניו יתברך שמו כראוי, אך שאינו יכול, זה ג"כ רואה ית"ש וחשוב לפניו ית"ש, וגם יכול לעשות לעצמו שיחה ותפילה מזה עצמו, שיצחק ויתחנן לפניו יתברך על שנתרחק כל כך מאתו ית"ש עד שאין יכול לדבר כראוי, ויבקש מאתו ית"ש רחמים ותחנונים, שיחמול עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו ית"ש, שיהיה לו דיבור כראוי ויוכל להתפלל כדת וכראוי וכנכון, ובודאי יעזרהו ית"ש.

וכעין זה מצינו הענין במצרים, דכתיב 'וישמע אלוקים את נאקתם' וכתיב 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל'. וידוע שנאקה הוא בלב לבד, ששמע יתברך את תשוקת לבם לעובדו ית"ש כראוי בדיבור קדוש, והם בעצמם ביקשו רחמים על דבר שנתרחקו מאתו ית"ש, וצעקו על זה לו ית"ש... ושמע יתברך ועזר להם.

ועל כגון זה נאמר 'לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו'. שהגם שבשכל אין מבינים זה החסד הגדול... כיון שאינו הגון וכדאי, ואין לו אפילו דיבור כראוי של קדושה, מכל מקום ית"ש מרחם עליו מי"ג מדה"ר, מ'וחנותי את אשר אחון' - אעפ"י שאינו הגון וכדאי... רק הוא יתברך עושה נפלאות גדולות לבדו בחסד זה שאין אנו מבינים בו כלל. ובבחינה זו היה יציאת מצרים אף שהיה כנ"ל שלא היה להם דיבור כראוי לו ית"ש... והוא חסד ממזל העליון מקום גבוה עליון מאוד וחסדים נפלאים שאין השכל משיגם כלל. ע"כ דבריו הק'.

על זה נאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". כתוב בספרים שהגאולה הכללית והגאולה הפרטית הן אחת. כמו שיצאנו מגלות מצרים בצעקה להשי"ת כדלים וכרשים - ערום ועריה, כעני בפתח שאין לו אפילו כוח דיבור לדבר כראוי. והקדוש ברוך הוא הראה לנו נפלאות גדולות לבדו מי"ג מידות של רחמים. כך תהיה גם הגאולה העתידה, אבל קודם הגאולה הכללית צריך שיהיה הגאולה הפרטית כמו שכתב הרה"ק בעל מאור עינים זי"ע. לכן עכשיו כשאנחנו מדברים על "קרבה אל נפשי גאלה", אנחנו נמצאים בדקות האחרונות, בשעות האחרונות של חודש אלול. נשאר עוד שבוע אחד עם שבת אחת. לקראת שבת הגדול והקדוש הזה לכו ונלכה, כי היא מקור הברכה, הבה נכין את עצמנו לשבת, עם אתיתי לחנך בלב קרוע ומורתח לבקש רחמים כעני בפתח - עם אמונה צרופה שבעל הבית העומד בפנים רוצה ומוכן לפשוט ידו ולתת לתוך ידו של העני, אנחנו רק צריכים להיות כלי מוכן לקבל, לתת צעקה להשם יתברך: "לך השם הצדקה ולנו בושת הפנים". על דרך מה שאמרו בגמרא, מי שאוכל לחם של חברו מתבייש להסתכל בפניו. אדם שאוכל לחם חסד ולא משלם עליו כלום, מתבייש. ריבונו של עולם, לך השם הצדקה ולנו בושת הפנים. אין לנו במה לשלם. אנחנו באים ריקים ועניים, עומדים בפתח ומחכים שתושיט יד ותיקח אותנו. "וימינך פשוטה לקבל שבים". ריבונו של עולם, קבל אותנו. אין לנו זכויות לפניך, אין לנו פנים לפניך, אין לנו מה לומר. יש לנו רק דבר אחד לומר: אני עני מרוד, ולנו בושת הפנים. מלפניך מלכי ריקם אל תשיבנו. רחם עלינו וחננו מי"ג מידות של רחמים. כמו שאמר הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שזה מה שהאיר במצרים, וזה מה שהמשיך עליהם את הבחינה של 'לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו'. רחם עלינו בשבת ושבוע האחרון של חודש אלול שהאר"י הקדוש מגלה שבכל חודש אלול מאיר ושופע הארה מי"ג מידות של רחמים.

על פי האמור נוכל להבין את מה שנהג המהרי"ל להסמיך את הבקשה בימים הנוראים 'באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט המלך המשפט – האוחז ביד מדת משפט. הפיוט של האוחז הוא פיוט אחר ואינו שייך לבקשה של באין מליץ יושר. אבל כפי האמור כשאדם יודע שאין עליו מליץ יושר, הוא עומד בפתח בלא כלום, או אז יתחבר עם ה"אוחז ביד מידת משפט". הקדוש ברוך הוא יתפוס אותו בידו, הוא יפתח לו את כל שבעת הרקיעים, וירוממהו למעלה "ושבת עד השם אלוהיך", עד כיסא הכבוד. וזהו חסד עצום שאין לשער כלל, ועל פי השכל אי אפשר להבין כלל את החסד הגדול הזה.

ועם החסד הגדול הזה מסיים הנביא את ההפטרה בשביעית דנחמתא שעליה אומר הכהן הגדול רבי צדוק מלובלין זצ"ל בארבעה מקומות בפרשה שהיא כבר נחמה של גאולה. עד עכשיו אלו היו נחמות שהכינו לקראת הגאולה. אבל נחמה השביעית היא כבר מציאות של גאולה, של חתן וכלה. אנחנו כבר נגאלים. במה? במה שאנחנו יודעים ש"עני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים והוא עושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו. ההפטרה מסתיימת במילים: "חסדי ה' אזכיר תהילות ה' כעל כל אשר גמלנו ה' ורב טוב לבית ישראל אשר גמלם כרחמיו וכרוב חסדיו". ממש כדברי הרה"ק מראפשיץ זי"ע זו ההפטרה שבה אנחנו מסיימים את שבע דנחמתא, ובה אנחנו מסיימים את קריאת השבת, כשההפטרה קשורה לקריאה. ובזה, בסיעתא דשמיא, אנחנו מסיימים את "תכלה שנה וקללותיה" ונכנסים ל"תחל שנה וברכותיה".

הקדוש ברוך הוא יעזור שנזכה לכך, שתהיה שבת מבורכת, קדושה ומאירה. שבת שבה נוכל לתת קצת יותר לכבוד השבת, להיות מאוהבי השם הממהרים לבוא ומאחרים לצאת מן השבת, לעמוד בערב שבת עם חשיכה בבחינה של 'העני עומד בחוץ ומצפה לישועה, ובעל הבית הקב"ה יהיה אוחז ביד מידת משפט, ונזכה כולנו יחד לגאולה הפרטית, ומתוך הגאולה פרטית תבוא הגאולה הכללית. תחל שנה וברכותיה, שנה טובה ומתוקה, שנה מאירה באור פני מלך חיים, שנה מרוממת וקדושה. שנת גאולה וישועה ברוחניות ובגשמיות, לנו ולכל ישראל, ונאמר אמון. יישר כוח גדול לכל הקהל.

שבת שלום ומבורך

קו השיעורים

"הכנה לשבת קודש"

עם המשפיע הגה"ח ר' יוסף צבי רכניצר שליט"א

ארה"ק 0733-025-063

ארה"ב 718-750-47-67